

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI

Olsztyn, 5 października 2021 roku

PS-I.431.4.1.2021

Pan
dr inż. Józef Markiewicz
Wójt Gminy Budry
Al. Wojska Polskiego 27
11-606 Budry

Stosownie do art. 47 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020, poz. 224), zwanej dalej: „ustawą o kontroli w administracji rządowej”, przekazuję Panu Wójtowi treść wystąpienia pokontrolnego.

Wystąpienie pokontrolne

Kontrolę przeprowadzono w Urzędzie Gminy Budry, Al. Wojska Polskiego 27, 11-606 Budry, NIP: 845-14-23-155, REGON: 000532850, w siedzibie jednostki kontrolowanej oraz na obiektach cmentarnictwa wojennego, położonych na terenie gminy.

W okresie objętym kontrolą oraz w okresie prowadzenia kontroli stanowisko pełnił:

- dr inż. Józef Markiewicz – Wójt Gminy Budry, wybrany w wyniku wyborów bezpośrednich, w dniu 21 października 2018 r., urząd objął w dniu 20 listopada 2018 r., tj. z chwilą złożenia ślubowania wobec Rady Gminy Budry, zgodnie z art. 29a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372) - kierownik kontrolowanej jednostki;

[Dowód: akta kontroli str. 5-6]

Kontrolę przeprowadził zespół pracowników Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, Wydział Polityki Społecznej, Oddział Budżetu, Planowania i Analiz, w składzie:

- Emilia Orzoł – inspektor wojewódzki, legitymacja służbowa nr 16/2019 wydana przez Dyrektora Generalnego Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, pełniąca funkcję przewodniczącego zespołu kontrolnego, na podstawie wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego pisemnego, imiennego upoważnienia do kontroli nr FK-IV.0030.365.2021 z dnia 23 lipca 2021 r., która w dniu 22 lipca 2021 r. złożyła oświadczenie o braku istnienia przesłanek uzasadniających wyłączenie od udziału w przedmiotowej kontroli.

[Dowód: akta kontroli str. 1, 3]

- Anna Cybulska – inspektor wojewódzki, legitymacja służbowa nr 111/2018 wydana przez Dyrektora Generalnego Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, członek zespołu kontrolnego, na podstawie wydanego przez Wojewodę

Warmińsko-Mazurskiego pisemnego, imiennego upoważnienia do kontroli nr FK-IV.0030.364.2021 z dnia 27 lipca 2021 r., która w dniu 22 lipca 2021 r. złożyła oświadczenie o braku istnienia przesłanek uzasadniających wyłączenie od udziału w przedmiotowej kontroli.

[Dowód: akta kontroli str. 2, 4]

Kontrolę przeprowadzono w terminie od 23 sierpnia 2021 r. do 24 sierpnia 2021 r.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli jednostki kontrolowanej pod pozycją nr 2 (2021).

Zakres kontroli:

- przedmiot kontroli: ocena realizacji powierzonego Gminie Budry zadania z zakresu administracji rządowej, dotyczącego obowiązku utrzymania grobów i cmentarzy wojennych,
- okres objęty kontrolą: od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia 23 sierpnia 2021 r.

Jednostka kontrolowana została poinformowana o rozpoczęciu przedmiotowej kontroli pismem nr PS-I.431.4.1.2021 z dnia 23 lipca 2021 r.

W dniu kontroli jednostkę reprezentował dr inż. Józef Markiewicz – Wójt Gminy Budry oraz Anna Kowalewska – Zastępca Wójta. Kontrolujący, przed przystąpieniem do czynności kontrolnych, okazali stosowne imienne upoważnienia, a także zapoznali z przedmiotem, zakresem oraz sposobem przeprowadzenia kontroli.

Kontrolę przeprowadzono na podstawie art. 6 ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224), art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2019 r. poz. 1464 z późn. zm.), w związku z § 7 Porozumienia Nr PS-I.5230.1.8.2021 zawartego w dniu 18 czerwca 2021 r. pomiędzy Wojewodą Warmińsko-Mazurskim a Gminą Budry w sprawie powierzenia Gminie prowadzenia zadania z zakresu administracji rządowej, dotyczącego obowiązku utrzymania grobów i cmentarzy wojennych (Dz. Urz. woj. warm.-maz. poz. 3032 z 2 sierpnia 2021 r.).

Na podstawie ustaleń kontroli działalność Urzędu Gminy w Budrach ocenia się pozytywnie z uchybieniami.

W wyniku przeprowadzonych czynności ustalono, że w okresie objętym kontrolą, zadanie wynikające z przedmiotu kontroli, realizowane jest na stanowisku do spraw gospodarki gruntami i mieniem gminy Urzędu Gminy w Budrach. Wskazuje na to zapis w § 15 pkt 18 w brzmieniu: „Zapewnienie i utrzymanie czystości i porządku w miejscach pamięci wskazanych przez organ gminy, sprawowanie opieki nad grobami i cmentarzami wojennymi, w zakresie objętym porozumieniem z organami administracji rządowej” regulaminu organizacyjnego, wprowadzonego Zarządzeniem nr 38/2020 Wójta Gminy Budry z dnia 29 października 2020 r. w sprawie: nadania Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy w Budrach. Stanowisko podlega bezpośrednio Wójtowi Gminy.

[Dowód: akta kontroli str. 7-33]

Obowiązki wynikające z powierzonego gminie zadania przydzielono [REDAKTOWANE]
[REDAKTOWANE] - inspektorowi na stanowisku do spraw gospodarki gruntami i mieniem gminy. Zapis w brzmieniu, jak w regulaminie organizacyjnym, został ujęty w zakresie czynności pracownika – pkt 17 w części dot. szczegółowego zakresu obowiązków, podpisanym z datą 2 stycznia 2017 r. Pracownik udzielał informacji i wyjaśnień kontrolującemu oraz udostępniał dokumenty objęte przedmiotem kontroli.

[Dowód: akta kontroli str. 34-36]

Z przekazanej kontrolującemu dokumentacji wynika, że na stanowisku pracy jest prowadzonateczka, którą oznaczono, zgodnie z jednolitym rzeczowym wykazem akt, symbolem i hasłem 7045 „Utrzymanie miejsc grzebalnych – groby wojenne”, z kat. B10. W założonej teczce zgromadzono akta spraw bieżących związanych z utrzymaniem cmentarzy wojennych.

W odrębnej teczce, oznaczonej symbolem 7041, do którego zgodnie z jrw przypisane jest hasło „Ewidencja cmentarzy na terenie jednostki samorządu” (kat. arch. akt „A”), przechowywane są karty ewidencyjne grobów i cmentarzy wojennych. Zbiór ten zawiera karty cmentarzy opracowane w latach 90. wraz z archiwalnymi zdjęciami, schematami i mapkami orientacyjnymi. Powiązane z nimi karty ewidencyjne założone w 2011 r. oraz karty ewidencyjne opracowane w 2020 r. według nowego wzoru, w związku z projektem Narodowego Instytutu Dziedzictwa pn. „Digitalizacja i udostępnienie cyfrowych dóbr kultury – zabytków oraz grobów i cmentarzy wojennych”. Najnowsze karty o cmentarzach wojennych zawierają, m.in. takie informacje: nazwa gminy, powiatu, miejscowości, dawna nazwa miejscowości, położenie i opis lokalizacji obiektu, właściciel (zarządca) terenu, rodzaj obiektu, powierzchnia obiektu, numer i data wpisu do rejestru zabytków, okres historyczny, informacja o pochowanych, status (narodowość) pochowanych, opis i stan zachowania obiektu, informacje dotyczące aktów wandalizmu, kradzieży, uszkodzeń, bibliografia.

W ocenie kontrolujących dane zawarte w rubryce 17 karty „Opis obiektu” są niedostateczne. Opis poszczególnych obiektów ogranicza się do sformułowania typu: „Połowa XIX wieku” bądź „Pierwsza ćwiartka XX wieku - po 1914 roku”. Należy podjąć krótką charakterystykę obiektu cmentarnictwa wojennego i uzupełnić, w zależności od posiadanej wiedzy, w zakresie: daty założenia cmentarza i jego autora; całości nagrobków i innych istotnych elementów, m.in. pomników; krótko opisać, czy układ cmentarza jest czytelny w całości czy jedynie w pewnych fragmentach; należy podać przyczyny zatarcia układu (np. zarośnięcie roślinnością), podać informacje o występującej zieleni.

Dodatkowo, w związku z kontrolą problemową obejmującą ww. obszar tematyczny, przeprowadzoną w dniu 28 września 2015 r. przez zespół inspektorów Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, wskazano gminie potrzebę uzupełnienia kart ewidencyjnych o widniejące na nagrobkach inskrypcje, a następnie przesłanie 1 kompletu dokumentacji na adres Wydziału Polityki Społecznej tut. Urzędu. Powyższe należało dokonać poprzez spisanie z nagrobków uwidocznionych inskrypcji bądź ich sfotografowanie i dołączenie do poszczególnych kart ewidencyjnych.

W odpowiedzi na przekazane wystąpienie pokontrolne, kierownik jednostki kontrolowanej, pismem z dnia 3 grudnia 2015 r. nr GK.7041.7.2015, poinformował m.in., że: „*Posiadane*

przez tut. Urząd karty ewidencyjne cmentarzy zgodnie z sugestiami kontrolujących będą sukcesywnie uzupełniane o aktualne fotografie. Nie chcąc ingerować w posiadaną dokumentację do tej pory nie było to aktualizowane”.

Kontrola wykazała, że zalecenie w tej części nie zostało wykonane, bowiem karty w tym zakresie nadal nie zostały uzupełnione. Dane dot. pochowanych zostały zawarte jedynie w karcie ewidencyjnej cmentarza wojennego w Zabroście Wielkim, gdzie w rubryce 16 „Informacja o pochowanych” wymieniono nazwiska 9 żołnierzy niemieckich (zgodnie z kartą ewidencyjną ogółem pochowanych 9 żołnierzy armii niemieckiej i dwóch nieznanymi żołnierzy rosyjskich).

Celem ewidencji jest rozpoznanie istniejących na terenie gminy obiektów cmentarnictwa wojennego i zebranie o nich istotnych informacji o wartościach historycznych, naukowych i artystycznych, a także zaplanowanie i prowadzenie prawidłowej działalności konserwatorskiej. Poza tym, wobec zachodzącej degradacji obiektów, ewidencja wraz z załączonymi fotografiami stanowi nierzadko jedyny materialny ślad cmentarza, który uległ zniszczeniu czy zatarciu. Osobą odpowiedzialną za to uchybienie jest kierownik jednostki kontrolowanej, który w sposób niedostateczny nadzorował realizację wniosków pokontrolnych przez pracownika.

Kontrolujący poinstruowali pracownika jednostki, że prowadzenie ewidencji grobów i cmentarzy wojennych jest działaniem ciągłym, dlatego też karty ewidencyjne należy uzupełniać i poprawiać w zależności od występujących trwałych zmian, by opis w nich zawarty odpowiadał stanowi faktycznemu, m.in. w zakresie dokonywanych zmian w urządzeniu grobów i cmentarzy wojennych, jak również w oparciu o pozyskane dodatkowe informacje. Aktualizacja kart ewidencyjnych odbywa się poprzez uzupełnienie lub dołączenie do karty stosownego opisu (zakres prac, data ich wykonania, źródła finansowania) wraz z dodatkową dokumentacją fotograficzną. Pozwoli to na prześledzenie historii obiektu i prowadzonych na nim działań.

Jednostka, realizując natomiast kolejny wniosek zespołu kontrolnego z 2015 r., odnoszący się do podjęcia próby ustalenia, czy zachowana tablica pulpitowa na cmentarzu ewangelickim w miejscowości Popioły jest wyłącznie pierwotnym urządzeniem grobu nieznanego żołnierza rosyjskiego, który obecnie ma postać krzyża prawosławnego, próbowała pozyskać wiadomości w tym zakresie od Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz od osób starszych wiekiem (bezsukcesywnie). Zgodnie z opisem zamieszczonym na stronie internetowej www.rowery.olsztyn.pl, w oparciu o źródło: E. Pfeiffer (red.), Der Kreis Angerburg, Rotenburg 1973, s. 83, w trzech mogiłach pochowano 7 nieznanymi żołnierzy armii rosyjskiej, zachowały się tablice pulpitowe, pierwotnie umieszczone na mogiłach żołnierzy.

Na terenie gminy Budry występuje 13 obiektów cmentarnictwa wojennego, wszystkie pochodzące z czasów I wojny światowej. Spośród nich, 2 występują jako samodzielne cmentarze wojenne (Skalisze, Zabrost Wielki), a kolejne 11 położone są w obrębie dawnych cmentarzy ewangelickich. W ogólnej liczbie obiektów zawarta jest mogiła zbiorowa nieznanymi żołnierzy rosyjskich z I wojny światowej w miejscowości Budzewo, zlokalizowana w lesie przy obecnej leśniczówce, dla której nie założono jeszcze karty

ewidencyjnej. Zgodnie z udzielonymi wyjaśnieniami, w sierpniu 2021 r. została ona odnaleziona, we współpracy z leśniczym Leśnictwa Budzewo Nadleśnictwa Czerwony Dwór – zarządcy tego terenu. Pracownicy Lasów Państwowych nie utrudniają gminie opieki nad tym obiektem. Zgodnie z deklaracją, w razie takiej potrzeby, usuną w otoczeniu mogiły drzewa oraz wygradzą to miejsce, żeby lepiej je wyeksponować.

Na podstawie rejestru zabytków nieruchomych dla województwa warmińsko-mazurskiego, zamieszczonym na stronie internetowej Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Olsztynie, ustalono, że prawną ochroną konserwatorską objęte są następujące cmentarze wojenne w gminie Budry:

1. Skalisze - cmentarz żołnierzy niemieckich i rosyjskich z I wojny światowej,
2. Pawłowo - cmentarz ewangelicki z kwaterą żołnierzy niemieckich z I wojny światowej,
3. Olszewo Węgorzewskie - cmentarz ewangelicki z mogiłą zbiorową żołnierzy rosyjskich z I wojny światowej,
4. Góry - cmentarz ewangelicki z mogiłami żołnierzy niemieckich z I wojny światowej.

Informacja o wpisie tych obiektów do rejestru zabytków nieruchomych została odnotowana w poszczególnych kartach ewidencyjnych.

Poinformowano kontrolujących, że dotychczas nie występowała potrzeba podejmowania współpracy z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w przypadku obiektów wpisanych do rejestru zabytków, bowiem zaplanowane na bieżący rok prace mają charakter porządkowo-pielęgnacyjny (zachowawczy).

[Dowód: akta kontroli str. 37-39]

Zadania będące przedmiotem kontroli jednostka przyjęła na mocy Uchwały Nr XXIV/190/2021 Rady Gminy Budry z dnia 18 marca 2021 roku w sprawie przyjęcia prowadzenia zadania z zakresu administracji rządowej dotyczącej utrzymania grobów i cmentarzy wojennych w 2021 roku. Na podstawie ww. uchwały, Wójt Gminy Budry w dniu 18 czerwca 2021 r. zawarł z Wojewodą Warmińsko-Mazurskim Porozumienie Nr PS-I.5230.1.8.2021 w przedmiocie utrzymania grobów i cmentarzy wojennych. Określona w Porozumieniu kwota dotacji na ten cel, w wysokości 4.400 zł, została zaksięgowana na rachunku bankowym jednostki 2 lipca 2021 r. Środki te zostały wprowadzone do budżetu gminy Uchwałą Nr XXVII/200/2021 Rady Gminy Budry z dnia 23 czerwca 2021 r. w sprawie zmian w budżecie Gminy na 2021 r.

Zgodnie z § 3 ust. 1 ww. Porozumienia, gmina zobowiązuje się do prowadzenia wyodrębnionej ewidencji księgowej środków finansowych otrzymanych z dotacji na realizację zadania oraz wydatków dokonywanych z tych środków. W toku kontroli ustalono, że środki z dotacji ewidencjonowane są na koncie: 710-71035-2020D-901001P, natomiast do rozrachunków tych środków wykorzystywane jest konto: 710-71035-4210W-901001P „zakup materiałów i wyposażenia” (1.900 zł), 710-71035-4010W-901001P „wynagrodzenia osobowe pracowników” (2.130 zł) oraz 710-71035-4110W-901001P "składki na ubezpieczenia społeczne” (370 zł).

[Dowód: akta kontroli str. 40-51]

Z udzielonych przez pracownika wyjaśnień wynika, że w 2021 r. pracami porządkowo-pielęgnacyjnymi, w ramach przedmiotowego Porozumienia, objęto wszystkie zlokalizowane na terenie gminy Budry obiekty cmentarnictwa wojennego, w tym odkrytą w sierpniu br. mogiłę zbiorową nieznanymi żołnierzami rosyjskimi w Budzewie, a także znalezione, po poprzedniej kontroli, mogiły wojenne w miejscowości Góry i Piątki (Pochwałki).

Bieżące prace porządkowo-pielęgnacyjne na grobach i cmentarzach wojennych rozpoczęły się w maju 2021 r. i polegały m.in. na wykaszaniu odrastających traw i chwastów, zgrabianiu i składowaniu ich poza obrębem cmentarzy, pielęgnacji nagrobków i krzyży. Drugi etap tych prac wykonano w sierpniu, a ich zakończenie planowane jest w okresie październik-listopada br. Prace wykonuje pracownik gospodarczy zatrudniony w UG w Budrach, który we własnym zakresie karczkuje i porządkuje dodatkowo bezpośrednio otoczenie grobów wojennych, położonych w obrębie cmentarzy ewangelickich, by ułatwić dojście do właściwych grobów i poprawić ich ogólną estetykę. Bezpośredni dozór nad tymi czynnościami sprawuje pracownik odpowiedzialny za realizację powierzonego zadania.

W toku kontroli ustalono, że z dotacji Wojewody, przekazanej na realizację w 2021 r. zadania wynikającego z przedmiotu Porozumienia w kwocie 4.400 zł, na dzień kontroli wykorzystano 1.735,56 zł, tj. 40% planu. W celu udokumentowania wydatków poniesionych w kontrolowanym zakresie, zespołowi inspektorów przedstawiono faktury za zakup benzyny do kosiarek i innego sprzętu do prac porządkowych na cmentarzach wojennych (566,85 zł), a także za zakup narzędzi i materiałów eksploatacyjnych na łączną kwotę 1.168,71 zł. Zgodnie z wyjaśnieniami, niewykorzystana część dotacji Wojewody zostanie przeznaczona m.in. na zakup paliwa, niezbędnych artykułów i narzędzi oraz na pokrycie kosztów zatrudnienia pracownika gospodarczego gminy, porządkującego groby i cmentarze wojenne.

Gmina Budry zaplanowała środki własne w kwocie 2.000 zł, co stanowi wkład samorządu w realizację powierzonego zadania. Na dzień kontroli wykorzystano kwotę 702,02 zł na zakup narzędzi i materiałów eksploatacyjnych do kosiarek i wykaszarek w celu porządkowania terenów zielonych cmentarzy wojennych.

Ustalono, że faktury zostały opisane stosownie do § 6 ust. 1 przedmiotowego Porozumienia, tj. wskazano źródła finansowania, sprawdzono i podpisano przez osoby odpowiedzialne za kontrolę dokumentów pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym, zatwierdzono do wypłaty i opłacono.

[Dowód: akta kontroli str. 37-39; 52-67]

Zgodnie z Porozumieniem Nr PS-I.5230.1.8.2021 z dnia 18 czerwca 2021 r., sprawozdanie merytoryczno-finansowe z realizacji zadania w nim określonego, następuje w dwóch terminach: do dnia 15 września 2021 r. i do dnia 15 stycznia 2022 r. W związku z tym, do dnia przedmiotowej kontroli sprawozdanie nie zostało przedłożone przez jednostkę.

Zespołowi inspektorów udzielono wyjaśnień, że w badanym okresie nie odnotowano aktów wandalizmu, jak też skarg na stan utrzymania obiektów cmentarnictwa wojennego na terenie gminy Budry. Dotychczas nie wystąpiły również szkody wyrządzone przez zwierzęta leśne w przypadku grobów wojennych, położonych samodzielnie lub w obrębie cmentarzy ewangelickich, na terenach leśnych, które nie posiadają zabezpieczającego ogrodzenia.

Z obserwacji pracownika udzielającego wyjaśnienia wynika, że groby wojenne są odwiedzane przez turystów oraz mieszkańców gminy, którzy okolicznościowo, szczególnie w okresie poprzedzającym Święto Zmarłych, zapalają w tych miejscach znicze.

[Dowód: akta kontroli str. 37-39]

Gmina podejmuje działania na rzecz upowszechnienia wiedzy oraz wykorzystania potencjału kulturowego i turystycznego grobów wojennych, m.in. poprzez oznakowanie dojazdu do niektórych z tych miejsc, a także publikując ilustrowany przewodnik pt. „Kraina Węgorapy. Wędrówki po Gminie Budry”, autorstwa Wojciecha Marka Darskiego (2018 r.). W książce zostały wymienione miejscowości, w których znajdują się wojenne groby cmentarne, szerzej opisane przy wyszczególnionych sołectwach wraz z rysem historycznym.

W dniu 24 sierpnia 2021 r., w obecności pracownika kontrolowanej jednostki, przeprowadzono oględziny grobów i cmentarzy wojennych zlokalizowanych na terenie gminy Budry, w miejscowościach: Pilaki Małe, Popioły, Budzewo, Zabrost Wielki, Sąkięły Małe, Skalisze i Pawłowo.

W wyniku przeprowadzonej wizytacji stwierdzono dokonywanie bieżących zabiegów pielęgnacyjnych na tych obiektach. Pomimo ich położenia (teren zdewastowanych cmentarzy ewangelickich, obszary zalesione), cmentarze są uporządkowane, a ich obszar wraz z otoczeniem wykoszony i wygrabiony, wolny od zaśnieżeń. W sytuacji, gdy groby wojenne położone są w obrębie cmentarzy ewangelickich, teren tych nekropoli jest wykarczowany, co ułatwia dojście do właściwych grobów i poprawia ich odbiór wizualny.

W ocenie kontrolujących, najlepiej zachowanym cmentarzem wojennym na terenie gminy, jest cmentarz z I wojny światowej w Zabroście Wielkim. Inspektorzy zostali poinformowani, że nad tym cmentarzem jest sprawowany patronat społeczny przez Polsko-Ukraińskie Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Zabrost Wielki – inicjatora przeprowadzonych w 2014 r. działań rewitalizacyjnych.

Zespół kontrolny wizytując poszczególne obiekty stwierdził, że niezależnie od prowadzonych prac porządkowo-pielęgnacyjnych, z uwagi na ich położenie, warunki atmosferyczne oraz upływ kilkunastu lat od ich urządzenia, wymagają one odrestaurowania. Pogląd ten podziela pracownik jednostki kontrolowanej, który udzielił wyjaśnień, że prace obejmujące m.in. wypionowanie krzyży, oczyszczenie i uczytelnienie steli nagrobnych, będą prowadzone sukcesywnie, w miarę dostępnych środków finansowych.

Ze względu jednak na specjalistyczny charakter prac związanych z odnowieniem inskrypcji, wymagany jest podmiot gwarantujący profesjonalny poziom ich wykonania, zgodnie ze sztuką konserwatorską. Niemniej, część nagrobków pozostaje czytelna, w związku z czym wskazane jest zabezpieczenie danych o pochowanych żołnierzach, poprzez spisanie z nagrobków inskrypcji bądź ich sfotografowanie i dołączenie do poszczególnych kart ewidencyjnych. Przy tych czynnościach należy wspomagać się dostępnymi opracowaniami źródłowymi.

Dodatkowo, zespół kontrolny przyjął wyjaśnienia, że Gmina Budry wystąpiła z wnioskiem do Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu o dofinansowanie na 2021 r.

na kwotę 10.000 zł prac na mogiłach żołnierzy rosyjskich i żołnierza niemieckiego z I wojny światowej w Piłakach Małych, w ramach programu pn: „Groby i cmentarze wojenne w kraju”. Z uwagi na zaproponowaną przez MKDniS niższą kwotę dotacji na ten cel, tj. w wysokości 4.000 zł, Gmina przekazała do MKDniS aktualizację wniosku. Do dnia kontroli nie otrzymano informacji o wynikach procedowania wniosku. Powyższe świadczy o realizacji uwag i wniosków z 2015 r., odnoszących się do zaplanowania niezbędnych prac remontowych na grobach i cmentarzach wojennych.

[Dowód: akta kontroli str. 68-78; 37-39]

Do ustaleń kontroli nie zostały wniesione zastrzeżenia.

Mając na uwadze powyższe oceny i wnioski, wnoszę o:

- 1) uzupełnienie kart ewidencyjnych poszczególnych grobów i cmentarzy wojennych w zakresie opisu (charakterystyki) obiektu cmentarnictwa wojennego, by zapewniały one kompleksową informację o grobach wojennych położonych na terenie gminy.
- 2) zabezpieczenie, z uwagi na upływ czasu i niekorzystne warunki atmosferyczne, danych o pochowanych żołnierzach, poprzez spisanie z nagrobków inskrypcji bądź ich sfotografowanie i dołączenie do odpowiednich kart ewidencyjnych – za wyjątkiem karty ewidencyjnej cmentarza wojennego w Zabroście Wielkim.

Jeden komplet uaktualnionych kart ewidencyjnych, w sposób opisany w niniejszym wystąpieniu pokontrolnym, należy przesłać na adres Wydziału Polityki Społecznej.

- 3) zaplanowanie i podjęcie działań, stosownie do posiadanych środków finansowych oraz po uzyskaniu zezwolenia organu konserwatorskiego i Wojewody Warmińsko-Mazurskiego - zgodnie z wymogami określonymi w art. 5 ustawy o grobach i cmentarzach wojennych, przyczyniających się do zahamowania procesu degradacji grobów i cmentarzy wojennych na terenie gminy i doprowadzenia do poprawy stanu ich zachowania, w szczególności w zakresie wypionowania krzyży, oczyszczenia nagrobków z mchu i porostów oraz uczytelnienia napisów.

Proszę Pana Wójta o podjęcie działań mających na celu usunięcie stwierdzonych uchybień oraz o poinformowanie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego w terminie 21 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia, o sposobie wykorzystania uwag i wniosków oraz wykonania zaleceń, a także o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia działań.

Jednocześnie informuję, że stosownie do art. 48 ustawy o kontroli w administracji rządowej, od wystąpienia pokontrolnego nie przysługują środki odwoławcze.

**WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI**

Artur Chojecki